

СРПСКИ

КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК

Уредник:
СВЕТИСЛАВ ПЕТРОВИЋ

16 АПРИЛ, 1925

БЕОГРАД
УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА ЛЈСТА
СКОПЉАНСКА УЛИЦА Бр. 9
ТЕЛЕФОН 17-29

НОВА СЕРИЈА Књ. XIV, Бр. 8

Цена: 9 дин.

И та њена одлука, као таква, показује одсуство поноса и осећања правде и пристојности у њеној политици. Она је хтела рат, али лак успех, лак рат, са једном малом земљом, изнуреном од ратова. Тај рат назвао је Никола II, у писму Виљему II, *une guerre honteuse*.

ДИМИТРИЈЕ ПОПОВИЋ

ОБНОВА ПАЛЕСТИНЕ.

— Поводом отварања јеврејског универзитета у Јерусалиму. —

Балфурова декларација, изречена за време Светског Рата у име владе Велике Британије, навестила је јеврејском народу остварење његових најсмелијих снова. И ако је та изјава била кратка, и казивала само да енглеска влада „гледа благонаклоно на то да се у Палестини оснује јеврејска домовина“, она је ипак била први и најзначајнији корак ка познијим одлукама савезничких сила. А резултат свих тих многобројних дипломатских манифеста, конференција и резолуција био је овај: обетована земља, кроз коју су некад текли мед и млеко, а која је за дугих столећа турске управе опустела и задивљала, отрже се сад из турских руку, додељује се Лиги Народа, која опет, од своје стране, допушта Јеврејима да се у њу усељавају, да у њој оснују своју домовину, да је уреде по свом нахођењу; мандаторна сила, под чијим ће се надзором вршити ово преуређење биће Велика Британија.

Отуда је 2 новембар 1917 године — дан када је енглески министар спољних послова, лорд Балфур, дао ову изјаву — најкрупнији датум у новијој историји Јеврејства. Тога дана ционистички покрет, то јест покрет за националним препорођајем Јеврејства и обновом Палестине, славио је своје славље. Потекао из тежње јеврејског народа, растуреног по целом свету, да и он као и сви други има своју земљу где може слободно живети и у којој се може развијати аутономно, — ционистички покрет ојачао је нарочито у другој половини XIX века, када му даје највише полета његов организатор и апостол, Теодор Херцл. Као и тисуће његових сународника, тако је и Теодор Херцл био болно увређен у свом поносу што га свугде гледају као туђинца, као грађанина другог реда. Он се није могао задовољити судбином безбројних јеврејских генерација које су лутале и потуцале се по целом свету. Обдарен високим умом и пла-

меним осећањима, он је сматрао као тежак грех према човечјем достојанству да се биће које је по својим душевним и умним способностима често врло узвишено, држи у спољњем свету као подређено, као нежељени, једва подношљиви дошљак — само зато што га је игра историјског случаја бацила из земље где је била постојбина његових предака. Својим неуморним пропагандистичким и организаторским радом Херцл је успео да своја осећања и мисли наметне широким јеврејским масама, или да подстакне њихову националну свест, која је већ била утрнула под нужним законима асимилације. И тај његов рад дошао је у добри час. Верска осећања и традиције — који су почели да хладне у наше атеистичко доба, а који су кроз векове били једина спона између Јевреја растурених по свима земљама и свима континентима — замењени су сад пробуђеним тежњама за националним препородом. Под инсистирањем и молбама јеврејских првака, влада Велике Британије донела је одлуку коју је Балфур обелоданио, заложила се потом за њено спровођење код савезничких сила и код Лиге Народа. И тако је Палестина враћена поново Јеврејима, који су били насилно изгнани из ње пре скоро двадесет векова, за време римског императора Тита.

Једва седам година протекло је од Балфурове декларације а у Палестини ствари су се из основа промениле. Најпре, место турске управе долази енглеска, која фаворизује Јевреје. Сада грб становника сачињавају Арапи, али ће се однос бројног стања убрзо обрнути, пошто јеврејски усељеници пристижу сваког дана. И ма да је земља врло мала да би у њој могли боравити свих шеснаест милиона Јевреја, колико их има на свету, и ма да велики број Јевреја не би хтео, нити би желео, да своју садашњу вољену домовину замени домовином својих давних предака — ипак има још увек импозантан број жарких идеалиста или тешких паћеника који с радосћу хитају да својим знањем и радом претворе уназађену свету земљу у плодносну, напредну и срећну. С новцем сакупљаним по целом свету, ционистичка организација приступила је још пре Светског Рата, а сада нарочито, да откупљује земљиште од Арапа, и већ су велике територије у њеном поседу. Ради се грозничаво и вредно. Подижу се села и вароши, санира се и обделава песковито и мочварно земљиште, граде се путеви и железнице, дижу се фабрике и магацини, отварају се болнице и школе. Све што су

Јевреји видели у цивилизованој Европи и Америци, све то хоће да спроведу и у својој земљи.

Најкрупнија културна тековина Јевреја у Палестини јесте универзитет, који је свечано отворен пре неки дан, 1 априла, у присуству Балфура и изасланика великог броја држава и университета. Отварање сваког университета, тог расадника светлости, у било којој земљи, јесте значајно не само за ту земљу, него и за општу културу, али отварање јеврејског университета у Јерусалиму, у граду где су кретана најдубља филозофска, религиозна и морална питања у доба кад су по Европи лутали дивљи претци данашњих просвећених народа — јесте догађај од нарочитог значаја. Подиже се храм науке и истине на месту где је пре толико столећа гранула највиша истина, која до данашњег дана није могла бити оспорена, а камо ли уништена. Јевреји су народ првенствено спиритуалан; код њих је од увек била суперпродукција интелектуалних радника, — а тамо, на свом универзитету, они ће имати још више згоде и прилике да изощтравају свој ум. Поред тога, многе њихове особине, занемарене у туђини, моћи ће се овде поново будно неговати. А пошто ће тамо, и међу професорима, и међу слушаоцима, бити људи пониклих у бескрајно разним срединама, они ће, још и са својим индивидуалним разнородним особинама, створити једну јединствену целину, из које се може развити диван цвет.

Још једно чудо: васкрснуо је један мртав језик. Европљани су не мало изненађени што се модерна наука предаје на старом јеврејском језику, речима које су подрхтавале у жучним инвективама пророка и у благим проповедима Христовим. Доиста је јединствена појава у историји да један мртав језик, који се столећима преносио само црквеним књигама, и који су знали само рабини и учитељи, одједном, вољом и напором људи, оживи. Странац који дође сада у Палестину просто не верује да се на језику Библије данас споразумевају обични становници, трговци, политичари, новинари, деца.

И тако на обалама Јордана, где се некад радио монотеизам, који је освојио свет, а где је потом, под турском управом, царовала тама, препорођен јеврејских дух наставиће да ради науку с методама које је научио у Европи. Тај научни рад очекује свакако најлепша будућност, јер Јевреја су од своје стране и досада одуживали достојно свој дуг развоју човечје мисли. Јеврејски мислиоци, научници и књижевници, Спиноза, Ласал,

Маркс, Хајне, — у прошлости, и савременици: Бергсон, Брандес, Ајнштајн, Васерман, Фројд, Биалик — најбољи су доказ да жи-лава јеврејска раса није у опадању, и да и у будуће неће бити најнезнатнији фактор у еволуцији цивилизације.

ПАУЛИНА ЛЕБЛ-АЛБАЛА.

ДНЕВНИК ЈЕДНОГ ПЕСНИКА.¹

Бог је бацио — тако је моје веровање — земљу усред ваздуха, и исто тако човека усред судбине. Судбина га обавија и вуче циљу увек скривеном. — Обичан човек бива понесен, велики карактери боре се. — Мало их је који су одолевали целог свог живота; а када су пуштали да их матица понесе, ти пливачи давили су се. — Тако је Бонапарта клонуо у Русији, био је болестан и није се борио више, судбина га је утопила. — Катон је владао собом до краја. — Јунак ствара догађаје, слабић иде за онима које му судбина натура. — Расејаност покадшто упропасти га, треба дакле да мистри на свој живот: способност ретка.

(Мој животић има двестиа година). — Уобразиља нас стари, и често човеку изгледа да је проживео више времена у сну него у животу.

Царства којих више нема, жене жуђене, вољене, страсти отупеле, способности стицане и губљене, читаве породице побрављене. Ах! колико сам ја живео! Зар нема две стотине година од како је то тако?

¹ У својим *Мемоарима* Александар Дима каже: „Вињи се дотицао земље само по нужди; кад би развијао своја крила, и стао, случајно, на врх планине, то је чинио као уступак човечанству... Што нас је нарочито задивљавало, Ига и мене, то је што Вињи као да није био ни најмање подложен оним простачким потребама природе које су понеки од нас — а Иго и ја били смо из тога броја — вршили не само не сгидећи се, него чак и с извесним уживањем“. .... „Нико од нас никада није затекао Вињиа за столом“. А у својој беседи у Академији, сликајући Вињиеву поноситу чедност и повученост у себе, Жил Сандо вели: „Нико с њиме није живео присно, па ни он сам“.

У том држању у Алфред де Вињиа нема ни намештеност става ни празне охолости: у њему је проста, могло би се рећи смерна повоситост једне отмене душе, стална издвојеност од света једног мислиоца, расејаност једног песника који, како он то сам за себе каже, без преставка сања и не чује ни друге ни себе сама.